

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Ефективність управлінської діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в соціальній сфері залежить від урахування специфічних регіональних особливостей. Важливим об'єктом управлінського впливу є сфера соціального захисту дітей. Однією із основних складових цієї сфери є влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (ДС і ДПБП).

Сфера соціального влаштування дітей (ССВД) – одна з найважливіших ділянок соціальної сфери регіону, яка забезпечує реалізацію права кожної дитини на виховання у сім'ї. Усталені управлінські форми вирішення проблеми сирітства вичерпують себе і є неефективними. Імперативи змін лежать у докорінній перебудові самого організаційно-економічного механізму управлінської діяльності даної сфери та його складових.

Проблема сирітства існує в кожній країні, але при цьому відсутній принцип універсальності. Компаративний аналіз досвіду зарубіжних країн засвідчує відсутність еталонної моделі організаційно-економічного механізму управлінської діяльності в ССВД, тому кожна країна повинна розробити власні методи та створити дієвий механізм вирішення існуючих проблем у ССВД у регіоні.

Питаннями організаційно-економічного механізму управлінської діяльності займалися багато вітчизняних і закордонних економістів та науковців. Дослідженням питань державного управління захисту прав дитини займалися такі вітчизняні вчені: О. Безпалько, Т. Федосєєва, І. Цибуліна, Ж. Чорна, О. Якубовський та ін. Власні підходи до класифікації складових організаційно-економічного механізму сформулювали Г. Астапова, І. Булеєв, І. Гуцал, О. Дудкіна, С. Дусановський, Г. Козаченко, М. Пархомець, Д. Лойко, А. Мельник, Г. Монастирський, Т. Полозов та ін. Проблеми ефективності управлінської діяльності досліджували О. Губанова, С. Дубенко, Н. Нижник, Л. Шимановська, Н. Спіцина та ін. Українськими дослідниками соціальної інфраструктури є В. Брич, В. Гуменюк, І. Рощик, В. Кифяк, Е. Лібанова, О. Оболенський, В. Скуратівський, Л. Стрижеус, І. Ткачук та ін. Проблеми аналізу об'єктів соціальної сфери знайшли своє відображення в роботах А. Васіної, О. Грішнова, Г. Бевз, М. Боришевського, Л. Тарусова, М. Пітюлича, С. Терницької та ін. Результати напрацювань вищеназваних науковців дозволили здійснити суттєвий внесок у вирішення проблем управлінської діяльності у соціальній сфері. Але маловивченими залишаються питання соціального влаштування дитини, які б у повній мірі враховували сучасні ендогенні та екзогенні виклики, що впливають на розвиток соціальної сфери. Досі залишається недостатньо розкритою та обґрунтованою низка теоретичних та практичних проблем у ССВД: не запропоновано дієвого організаційно-економічного механізму управлінської діяльності в регіоні та не обґрунтовано його науково-теоретичні та практичні засади реалізації. Актуальність наведених проблемних питань, недостатнє їх вивчення зумовило вибір теми дослідження, а також визначили його мету і завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до тематики науково-дослідних робіт Тернопільського національного економічного університету у межах наступних тем дослідження: «Теоретико-методологічні засади розвитку і формування соціальної толерантності» (державний реєстраційний номер 0114U001086), у рамках якої запропоновано модель організаційно-економічного механізму регулювання управлінської діяльності ССВД в регіоні; «Теоретико-методологічні засади та обґрунтування механізму реалізації ієрархічного підходу до управління розвитком населених пунктів» (державний реєстраційний номер 0112U007885), в якій запропоновано авторський підхід до методики визначення ефективності управлінської діяльності ССВД в регіоні.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення та подальший розвиток концептуальних підходів, розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення організаційно-економічного механізму управлінської діяльності в ССВД у регіоні.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

- систематизувати теоретичні підходи до визначення сутності організаційно-економічного механізму управлінської діяльності ССВД для комплексного узагальнення досліджень та його позиціонування як окремого наукового напрямку;
- оцінити діючі форми влаштування ДС і ДПБП з метою обґрунтування доцільності їх використання та визначення напрямів модернізації;
- окреслити структуру управлінської діяльності в системі соціального влаштування ДС і ДПБП для впорядкування її інституційного, організаційного, функціонального забезпечення;
- удосконалити інституційне середовище організаційно-економічного механізму управлінської діяльності ССВД у регіоні з метою виявлення інституційних бар'єрів та їх нівелювання для активізації розвитку даної сфери;
- діагностувати організаційно-методичне забезпечення механізму управлінської діяльності ССВД у регіоні для виявлення чинників, які впливають на якість взаємодії суб'єктів управлінської діяльності в даній сфері;
- розробити інформаційно-аналітичне забезпечення оцінки управлінської діяльності ССВД у регіоні з метою її діагностики та кластеризації;
- провести комплексний моніторинг управлінської діяльності у ССВД для визначення найрезультативніших форм управлінського впливу у регіоні;
- визначити напрямки удосконалення реалізації регіональних програм у ССВД;
- розробити регіональну модель та запропонувати шляхи вдосконалення організаційно-економічного механізму управлінської діяльності на основі інноваційних підходів та концептуальних змін ССВД.

Об'єктом дослідження є процеси управлінської діяльності в регіоні у ССВД.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні засади організаційно-економічного механізму управлінської діяльності у ССВД.

Методи дослідження. В процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи: монографічний (для систематизації та узагальнення теоретико-методичних підходів до визначення сутності організаційно-економічного механізму управлінської діяльності у ССВД); аналізу та синтезу (для постановки проблеми дослідження, деталізації та уточнення предмета дослідження); системний аналіз (для аналізу інституційного, організаційного, функціонального та правового забезпечення управлінської діяльності); класифікаційно-аналітичний метод (для розробки інформаційно-аналітичного забезпечення оцінки управлінської діяльності, діагностики організаційно-методичного забезпечення механізму управлінської діяльності ССВД); метод порівняльного, фінансово-економічного та статистичного аналізу (для комплексного моніторингу управлінської діяльності даної сфери, дослідження стану реалізації регіональних програм); метод кластерного аналізу (для однорідного групування районів за показниками соціальної ефективності влаштування дітей); метод дерева цілей (для розподілу за рівнями та пріоритетністю мети управління); метод кореляційної аналізу (для встановлення функціональних залежностей між чисельністю дітей-сиріт, створенням прийомних сімей (ПС) та дитячих будинків сімейного типу (ДБСТ)); метод канонічного кореляційного аналізу (для встановлення статистичних залежностей між показниками).

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, які стосуються проблем організаційно-економічного механізму управлінської діяльності у ССВД у регіоні, нормативно-правові акти України, програми соціально-економічного розвитку Тернопільської області, офіційні матеріали Державної служби статистики України, статистична звітність Міжнародних організацій з питань сирітства та органів опіки Тернопільської області, довідково-інформаційні видання, ресурси мережі Інтернет, результати власних соціально-економічних досліджень здобувача.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення організаційно-економічного механізму регулювання управлінської діяльності ССВД в регіоні. Основні наукові результати роботи полягають у наступному:

вперше:

– розроблено модель організаційно-економічного механізму регулювання управлінської діяльності в ССВД у регіоні, яка враховує міжнародні акти про права дитини та існуючий стан інституційного середовища у цій сфері, реалізується за рахунок поєднання загальнодержавного та регіонального менеджментів, інноваційних форм управлінської діяльності, інформаційного, кадрового, комунікаційного супроводу, що забезпечить

розвиток інституту сім'ї, підвищення якості життя сімей з дітьми, дотримання прав дітей зі статусом на сімейне виховання, реалізацію державних гарантій для дітей зі статусом;

удосконалено:

– інструменти регулятивного впливу в ССВД у регіоні шляхом активізації важелів цільового програмування, фінансової підтримки біологічної родини та розвитку сімейних форм виховання дітей за рахунок створення Регіонального фонду сиріт, координації роботи органу опіки та піклування, який безпосередньо працює із дітьми, їх батьками та особами, що їх замінюють, і впливає на формування та розвиток соціальної сфери регіону, що забезпечить децентралізований підхід у вирішенні проблем усиновлення;

– інституційне забезпечення організаційно-економічного механізму управлінської діяльності ССВД у регіоні за рахунок надання пріоритетності судовій гілці влади як суб'єкта управлінської діяльності, створення виконавчих агенцій та громадських формувань на регіональному рівні, формування регіональної інформаційної мережі дітей, які підлягають усиновленню, створення сектору методичної допомоги державним регіональним органам управління та органам місцевого самоврядування, що дозволить забезпечити високий професіоналізм, авторитетність та політичну нейтральність управлінської діяльності в ССВД;

– інформаційно-аналітичне забезпечення управлінської діяльності в ССВД шляхом розробки індикаторів (показників) ефективності влаштування дітей на усиновлення, влаштування під опіку, у ПС та ДБСТ, що дало можливість виділити три групи кластерів регіону: 1-й кластер із найвищим показником ефективності влаштування дітей у ПС та найнижчими показниками ефективності влаштування дітей під опіку та у ДБСТ; 2-й кластер із найвищим показником ефективності влаштування дітей у ДБСТ та посередніми показниками ефективності влаштування дітей під опіку та у ПС; 3-й кластер із найвищим показником ефективності влаштування дітей під опіку та найнижчим показником ефективності влаштування дітей у ПС;

набули подальшого розвитку:

– теоретичні положення організаційно-економічного механізму управлінської діяльності у ССВД у регіоні в частині розробки соціальних та економічних критеріїв класифікації форм державного влаштування ДС і ДПБП та виокремлення на цій основі таких форм: сімейних, родинних, міні-інтернатів та закладів для дітей, що дозволить позиціонувати пріоритетність форм влаштування дітей зі статусом, підвищити результативність управлінської діяльності в цій сфері;

– програмні підходи до управлінської діяльності у ССВД шляхом імплементації розробленої цільової програми «Родина та дім для дитини», реалізація якої дозволить дітям зі статусом отримати житло та наставників за рахунок лінкіджу державних установ, бізнесу, благодійних та релігійних організацій і одночасно забезпечить диференціацію джерел фінансування та

результативність використання бюджетних коштів для вирішення проблем соціального влаштування дітей у регіоні;

– концептуальні засади організаційно-економічного механізму управлінської діяльності у ССВД в регіоні, в основі яких передбачено мінімізацію багатосуб'єктності прийняття управлінських рішень у ССВД завдяки секційному поділу згідно з людськими уявленнями про життєві обставини дитини, використання категорій «соціальна норма», «відхилення від соціальної норми», «порушення соціальної норми» та «порушення закону», що дозволить забезпечити предметність управлінського впливу, знівелює зловживання у цій сфері, покращить ефективність взаємодії інституцій у ССВД;

– концептуальні форми продуктивної зайнятості в ССВД, які спрямовані на зниження соціальної напруги в регіоні, позиціонування «нестандартної» зайнятості в умовах демографічної кризи, збільшення кількості влаштованих статусних дітей у сімейні форми виховання.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці запропонованої моделі організаційно-економічного механізму управлінської діяльності у ССВД в регіоні та внесенні інституційних змін, які дадуть можливість покращити соціальний захист дітей регіону за рахунок збереження сімейних форм виховання.

Методичні та практичні результати дослідження спрямовані на подальше вдосконалення науково-методичних підходів до підвищення ефективності управлінської діяльності даної сфери в регіоні. Їх реалізація та контроль стимулюватиме управлінців до якісних рішень, що позитивно впливатиме на розвиток ССВД.

Теоретичні обґрунтування внесення змін до чинного законодавства у ССВД використані у роботі Міністерства соціальної політики України при розробці нової редакції Типового положення про дитячий будинок-інтернат та розробці змін до Положення про ДБСТ та Положення про ПС (акти впровадження № 334/014/91-15 від 09.07.2015 р. та № 2095/0/205-15/57 від 18.09.2015 р.).

Пропозиції автора щодо розробки стратегії удосконалення управлінської діяльності в соціальній сфері влаштування ДС і ДПБП за рахунок пропагування «нестандартної» зайнятості використані Тернопільським обласним центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді у співпраці із Тернопільським обласним центром зайнятості (довідка № 379 від 13.08.2015 р.).

Запропонований підхід до удосконалення управлінської діяльності, посилення контролю та введення персональної відповідальності працівника, який веде особові справи дітей за призначення та виплати аліментів на дитину батьками, позбавленими батьківських прав щодо неї, використаний у роботі Служби у справах неповнолітніх та дітей Тернопільської міської ради (довідка № 1084/04-24 від 03.08.2015 р.).

Результати наукових досліджень дисертації, зокрема теоретико-методичні підходи до діючих форм влаштування ДС і ДПБП та методи оцінки ефективності результатів управлінської діяльності у ССВД, використовуються

при викладанні таких дисциплін: «Соціальна та гуманітарна політика», «Соціальний аудит та інспектування», «Соціальна робота з різними групами клієнтів», «Соціальна робота у сфері зайнятості» у Тернопільському національному економічному університеті (довідка № 126-06/2938 від 07.09.2015 р.).

Розроблений соціальний проект «Родина та дім для дитини» підтримали у відкритому листі ряд церковних конфесій Тернопільщини (Святотроїцький духовний центр Української православної церкви, Парафія Воскресіння Господнього Римо-католицької церкви, Тернопільсько-Зборівська єпархія Української греко-католицької церкви, Українська автокефальна православна церква), Міжнародний благодійний фонд «Дар життя» та газета Тернопільської обласної ради та обласної державної адміністрації «Свобода».

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі наукові результати, що викладені в дисертації і виносяться на захист, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використані лише ті ідеї та положення, які є результатом особистих здобутків автора.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дисертаційної роботи обговорено та схвалено на 5 міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: «Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід» (м. Тернопіль, 2014 р.), «Соціально-економічна інтеграція України у глобальну інноваційну економіку: досвід підприємств і регіонів» (м. Черкаси, 2014 р.), «Перспективи сталого розвитку економіки: національний та регіональний аспекти» (м. Дніпропетровськ, 2015 р.), «Розвиток національної економіки: теорія і практика» (м. Івано-Франківськ, 2015 р.), «Теорія і практика сучасної економіки» (м. Черкаси, 2015 р.); та 2 всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Сучасні інструменти реалізації практичного менеджменту, маркетингу та логістики: особливості застосування в глобальному конкурентному середовищі» (м. Житомир, 2014 р.), «Формування фахової компетентності людського капіталу як основи зростання добробуту і конкурентоспроможного розвитку суб'єктів національного господарства» (м. Хмельницький, 2015 р.).

Публікації. Основні результати та висновки дисертації опубліковано в 14 наукових працях (із них 2 у співавторстві) загальним обсягом 4,95 друк. арк. (особисто автору належить 4,4 друк. арк.), серед них 6 статей у наукових фахових виданнях України загальним обсягом 3,59 друк. арк., 1 стаття в зарубіжному науковому періодичному виданні загальним обсягом 0,61 друк. арк. та 7 публікацій апробаційного характеру обсягом 0,75 друк. арк.

Структура і обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації становить 262 сторінки друкованого тексту. Робота містить 26 таблиць на 8 сторінках, 42 рисунки на 17 сторінках і 22 додатки на 29 сторінках. Список використаних джерел налічує 208 найменувань і розміщений на 22 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретико-методичні підходи до організаційно-економічного механізму управлінської діяльності в сфері соціального влаштування дітей» узагальнено теоретичні підходи до трактування та сутності організаційно-економічного механізму управлінської діяльності ССВД у регіоні, досліджено його складові та розроблено систему соціальних показників ефективності управлінської діяльності даної сфери.

На основі аналізу різноманітних трактувань та групування елементів управлінської діяльності запропоновано визначення організаційно-економічного механізму управлінської діяльності ССВД в регіоні як відкритої та рушійної системи розвитку двох взаємопов'язаних, взаємодоповнюючих та взаємодіючих складових (суб'єкта та об'єкта), свідома діяльність яких за допомогою функцій, принципів та методів управління направлена на цілеспрямований вплив та регулювання (впорядкування) ССВД у регіоні з метою реалізації права кожної дитини на сімейне виховання, на яку впливають зовнішні та внутрішні (політичні, економічні та соціальні) фактори.

Дослідженням встановлено, що ССВД представляє собою державне влаштування дитини у сім'ї громадян або інтернатні заклади. На базі комплексного аналізу форм державного влаштування ДС і ДПБП сформовано нове бачення поділу таких форм (рис. 1).

Рис. 1. Запропоновані форми влаштування дітей

Запропоновано модернізувати на регіональному рівні підхід до створення ДБСТ, що вимагає введення нових термінів: «міні-усиновлення», «міні-інтернат», «усиновлена дитина» та «дитина потребує державного утримання».

На підставі дослідження соціальної сфери влаштування дітей виокремлено суб'єкти управлінської діяльності, які приймають рішення про влаштування дітей,

зокрема орган опіки та піклування, який має власну структуру з притаманними йому економічними функціями, його підсистему – комісію з питань захисту прав дитини та судову гілку влади, яка у даному випадку виконує функцію виконавчої влади та безпосередньо займається влаштуванням дітей, приймаючи одноосібно (судове) рішення. Процес управлінської діяльності переноситься у площину судового процесу, який входить до сфери судової діяльності (судочинства). Судова діяльність не виступає колективістською, оскільки здійснюється винятково судами. Таким чином, спростовано науковий підхід про те, що управлінська діяльність завжди виступає колективістською. Доведено, що судова інстанція є невід’ємною складовою організаційно-економічного механізму управлінської діяльності як суб’єкта на всіх рівнях та в кожній сфері діяльності.

На основі дослідження управлінської діяльності ССВД виділено ряд проблем функціонування даної сфери: нечітка визначеність повноважень органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, в діяльність яких входить забезпечення функціонування сімейних форм влаштування дітей у регіоні та здійснення контролю за умовами утримання та виховання у них дітей; неврегульованість у визначенні відповідальних структур із питань захисту житлових та майнових прав ДС і ДПБП; незабезпеченість достатніми матеріальними, фінансовими та якісними кадровими ресурсами.

Встановлено, що основним результатом праці управлінської діяльності є досягнення її головної цілі (мети): влаштування ДС і ДПБП в пріоритетні форми виховання (усиновлення, опіка, ПС, ДБСТ). На основі досліджень виконання основних управлінських завдань щодо влаштування дітей до різних форм виховання запропоновано оцінювати результати управлінської діяльності за розробленими показниками соціальної ефективності (відношення чисельності влаштованих дітей до тих чи інших форм виховання до чисельності дітей, котрі потребують такого влаштування). Розроблено регіональний показник ефективності управлінської діяльності ССВД та інтегральний показник створення ПС та ДБСТ у регіоні.

У другому розділі «**Діагностика організаційно-економічного механізму управлінської діяльності в сфері соціального влаштування дітей в регіоні**» проведено аналіз організаційно-економічного механізму управлінської діяльності в питаннях соціального влаштування дітей, оцінено стан та проблеми функціонування управлінської діяльності у регіоні.

Проаналізовано структуру суб’єктів управлінської діяльності соціальної сфери, їх головні завдання та форми взаємодії. Досліджено послідовність реалізації забезпечення управлінської діяльності ССВД. Побудовано регіональну модель цільового управління (дерево цілей) ССВД за пріоритетністю форм влаштування дітей.

В Україні у сімейних формах виховання на кінець 2014 р. перебувало понад 73 тис. ДС і ДПБП (87,5% від загальної чисельності таких дітей). Виявлено, що найбільша чисельність ДС і ДПБП виховувалась у ПС та ДБСТ у Харківській (24,7%), Тернопільській (23,2%), Вінницькій (22,6%), Кіровоградській (20,9%) та Чернівецькій (20,9%) областях.

Відповідно до розробленої методики розрахунку показників соціальної ефективності управлінської діяльності регіону проведено моніторинг управлінської діяльності ССВД Тернопільщини. Встановлено, що найкраще спрацювали по влаштуванню дітей на усиновлення за 2013–2014 рр. такі райони: Бережанський, Заліщицький, Шумський, Монастириський, Гусятинський, Чортківський та м. Тернопіль. Проаналізовано влаштування дітей у регіоні за 2014 р. під опіку, у ПС та ДБСТ, до інтернатних закладів. Лідерство зберігають Заліщицький та Підгаєцький райони, найгірше спрацювали м. Чортків та Монастириський район (табл. 1).

Таблиця 1

Показники влаштування дітей у Тернопільській області у 2014 р.

№	Райони	Чисельність дітей первинного обліку, осіб	Влаштування, осіб				Показники соціальної ефективності, %				
			Сімейні форми			Інтернат	Ефективність упр. діяльності	Опіки	ПС	ДБСТ	Інтернати
			Опіка	ПС	ДБСТ						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Бережанський	61	35	16	2	7	86,89	57,38	26,23	3,28	11,48
2	Борщівський	55	31	5	11	6	85,45	56,36	9,09	20,00	10,91
3	Бучацький	68	43	8	5	11	82,35	63,24	11,76	7,35	16,18
4	Гусятинський	53	33	5	5	10	81,13	62,26	9,43	9,43	18,87
5	Заліщицький	45	35	7	3	0	100,00	77,78	15,56	6,67	0,00
6	Збаразький	77	60	14	0	2	96,10	77,92	18,18	0,00	2,60
7	Зборівський	74	45	21	2	5	91,89	60,81	28,38	2,70	6,76
8	Козівський	46	30	12	0	3	91,30	65,22	26,09	0,00	6,52
9	Кременецький	128	82	20	3	21	82,03	64,06	15,63	2,34	16,41
10	Лановецький	46	20	12	3	10	76,09	43,48	26,09	6,52	21,74
11	Монастириський	45	26	6	0	13	71,11	57,78	13,33	0,00	28,89
12	Підволочиський	50	26	14	0	10	80,00	52,00	28,00	0,00	20,00
13	Підгаєцький	17	16	0	1	0	100,00	94,12	0,00	5,88	0,00
14	Теребовлянський	53	39	8	2	4	92,45	73,58	15,09	3,77	7,55
15	Тернопільський	57	39	8	7	3	94,74	68,42	14,04	12,28	5,26
16	Чортківський	68	47	7	8	6	91,18	69,12	10,29	11,76	8,82
17	Шумський	67	39	8	7	12	80,60	58,21	11,94	10,45	17,91
18	м. Чортків	22	9	6	2	5	77,27	40,91	27,27	9,09	22,73
19	м. Тернопіль	158	121	18	0	19	87,97	76,58	11,39	0,00	12,03
	Всього	1190	776	195	61	147	0,87	0,65	0,16	0,05	0,12

Аналіз інтегрального показника створення ПС та ДБСТ у регіоні показав його спад. За 2014 р. план зі створення ПС виконав тільки Кременецький район, а план зі створення ДБСТ не виконав жоден район.

Проведено кластерний аналіз, який дозволив створити три кластери. У 1-й кластер увійшли Бережанський, Зборівський, Козівський, Лановецький, Підволочиський райони та м. Чортків, у 2-й кластер – Борщівський, Бучацький, Гусятинський, Заліщицький, Збаразький, Кременецький, Монастириський, Теребовлянський, Тернопільський, Чортківський, Шумський райони та м. Тернопіль, у 3-й кластер – лише Підгаєцький район.

За допомогою методу кореляційного аналізу встановлено функціональні залежності у регіоні: між чисельністю дітей у ПС та величиною сукупних виплат на одну дитину ($y = -162,16x + 3693,9$; $r = -0,95$), між чисельністю дітей у ПС та кількістю таких сімей ($y = -25,6x + 97,5$; $r = -0,97$), між чисельністю дітей у ДБСТ

та сумами виплат для таких сімей ($y = -63,867x + 3837,2; r = -0,96$). Встановлено тісний та обернений зв'язок між кількістю ПС та ДБСТ і чисельністю у них дітей. Доведено доцільність перегляду методики нарахування соціальних виплат.

На основі дослідження методом аналізу канонічних кореляцій наявності зв'язків між системою показників соціальної ефективності та сформованою системою із 24 регіональних статистичних показників (соціально-демографічних, економічних та соціальних) доведено, що найвища статистична залежність існує з групою соціальних показників, а найслабша – із групою економічних. Практичну реалізацію здійснено у програмі «STATISTICA10».

Проведено експертне опитування, в результаті якого визначено основні чинники, які впливають на ефективність управлінської діяльності даної сфери: законодавча база, кваліфікаційний рівень управлінців та регіональна політика.

Досліджено шляхи виконання обласної програми «Забезпечення житлом ДС і ДПБП та осіб з їх числа на 2013–2015 роки». Доведено необхідність регіональних програм та позиціоновано їх недоліки. Виокремлено фактори, які знижують ефективність регіонального управління (табл. 2).

Таблиця 2

Факторний аналіз ССВД у регіоні

№ з/п	Фактори	Вплив на соціальне влаштування дітей
1	Низький рівень методичного забезпечення	Нормативно-правове забезпечення містить ряд недоліків, зокрема декларативність та схематизм окремих нормативно-правових актів, їх суперечність та неузгодженість між собою, що суттєво впливає на якісне влаштування дітей.
2	Недосконалість організаційних структур у системі управління	У структурах органів регіонального управління є проблеми в дублюванні функціональних обов'язків у відділах, відсутності комунікаційних зв'язків між відділами та управліннями, відділами та структурними підрозділами, що не дозволяють оперативно вирішувати проблеми конкретної дитини.
3	Недосконала система підбору управлінських кадрів	Неефективний конкурсний відбір та низька мотивація до праці призводить до зниження професійної компетентності й підвищення плинності управлінських кадрів.
4	Низька ефективність системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації державних службовців	Відсутність нових програм і форм навчання соціальних працівників, які б враховували сучасні тенденції сфери, поглиблює неефективність фахової роботи представників даної сфери.
5	Відсутність дієвого моніторингу виконання регіональних програм, якісного та кількісного влаштування дітей	Відсутність мотивації за кінцевий результат та безвідповідальність державних службовців за неефективні управлінські рішення щодо проблем сиріт призводять до неефективної взаємодії та співпраці різних відомств та організацій.
6	Відсутність якісної соціальної реклами про регіональні проблеми сиріт	Низька інформованість громадськості про розвиток сімейних форм виховання сиріт, про пільги та гарантії для прийомних батьків та дітей перешкоджає розвитку сфери та збільшенню потенційних усиновителів регіону.
7	Низький рівень співпраці державних, приватних та церковних структур	Неефективність роботи суб'єктів управлінської діяльності, профілактичної та правовиховної роботи приводить до зростання дитячої безпритульності та бездоглядності у регіоні.

Виявлені фактори потребують акцентування уваги на поширення децентралізації й підвищення ролі органів місцевого самоврядування.

У третьому розділі **«Шляхи вдосконалення організаційно-економічного механізму управлінської діяльності в питаннях соціального влаштування дітей»** запропоновано удосконалену модель організаційно-економічного механізму управлінської діяльності у ССВД і ряд пропозицій та інноваційних підходів у даній сфері, обґрунтовано та проаналізовано необхідність залучення трансформаційних механізмів та інфраструктурного забезпечення, запропоновано шляхи вдосконалення інституційно-правового забезпечення організаційно-економічного механізму управлінської діяльності ССВД та інноваційні підходи до запровадження програмних механізмів.

Рекомендовано метод дерева рішень для вибору найкращого сценарію дій при влаштуванні дітей з урахуванням соціальних виплат. Запропоновано зміни до нормативів щодо нарахування прожиткового мінімуму на дитину та зміни його розміру відповідно до фактичних величин.

Влаштування дитини відбувається на регіональному рівні. Тільки при міжнародному усиновленні перший етап розпочинається у Департаменті захисту прав дітей та усиновлення Мінсоцполітики України. Тому рекомендовано застосовувати модель організаційно-економічного механізму ССВД, що формується на засадах загальнодержавного та регіонального менеджментів. Запропоновано залучити механізми ССВД, що обумовлюють трансформаційні зміни самої сфери: концептуальні, інституціональні, фінансово-економічні, кадрові та інформаційно-комунікативні.

Основу концептуальних змін позиціоновано у посиленні відповідальності батьків, позбавлених батьківських прав, щодо дітей зі статусом через обов'язкову сплату ними аліментів пожиттєво на запропонований Регіональний фонд сиріт. Коштами Фонду слід дозволити розпоряджатися органу опіки та піклування на регіональному рівні для потреб дітей зі статусом.

Запропоновано зняти конфіденційність усиновлення та встановити деякі соціальні пільги для усиновлених дітей (пільговий вступ до регіонального навчального закладу із подальшим працевлаштуванням у регіоні, безкоштовне оздоровлення дитини в оздоровчих таборах регіону тощо).

Рекомендовано до переліку структурних підрозділів органу опіки та піклування ввести обласну службу у справах дітей, створити виконавчі агенції та громадські формування на регіональному рівні для забезпечення принципу децентралізації у регіоні та підвищення ролі органу опіки та піклування.

Позиціоновано створення єдиного регіонального інформаційного простору шляхом введення регіональної мережі дітей, які підлягають усиновленню, та сектору методичної допомоги управлінців на базі Центру підготовки магістрів державної служби Тернопільського національного економічного університету, Регіонального центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій та регіонального відділення Асоціації міст України.

Розроблено модель організаційно-економічного механізму управлінської діяльності ССВД у регіоні (рис. 2).

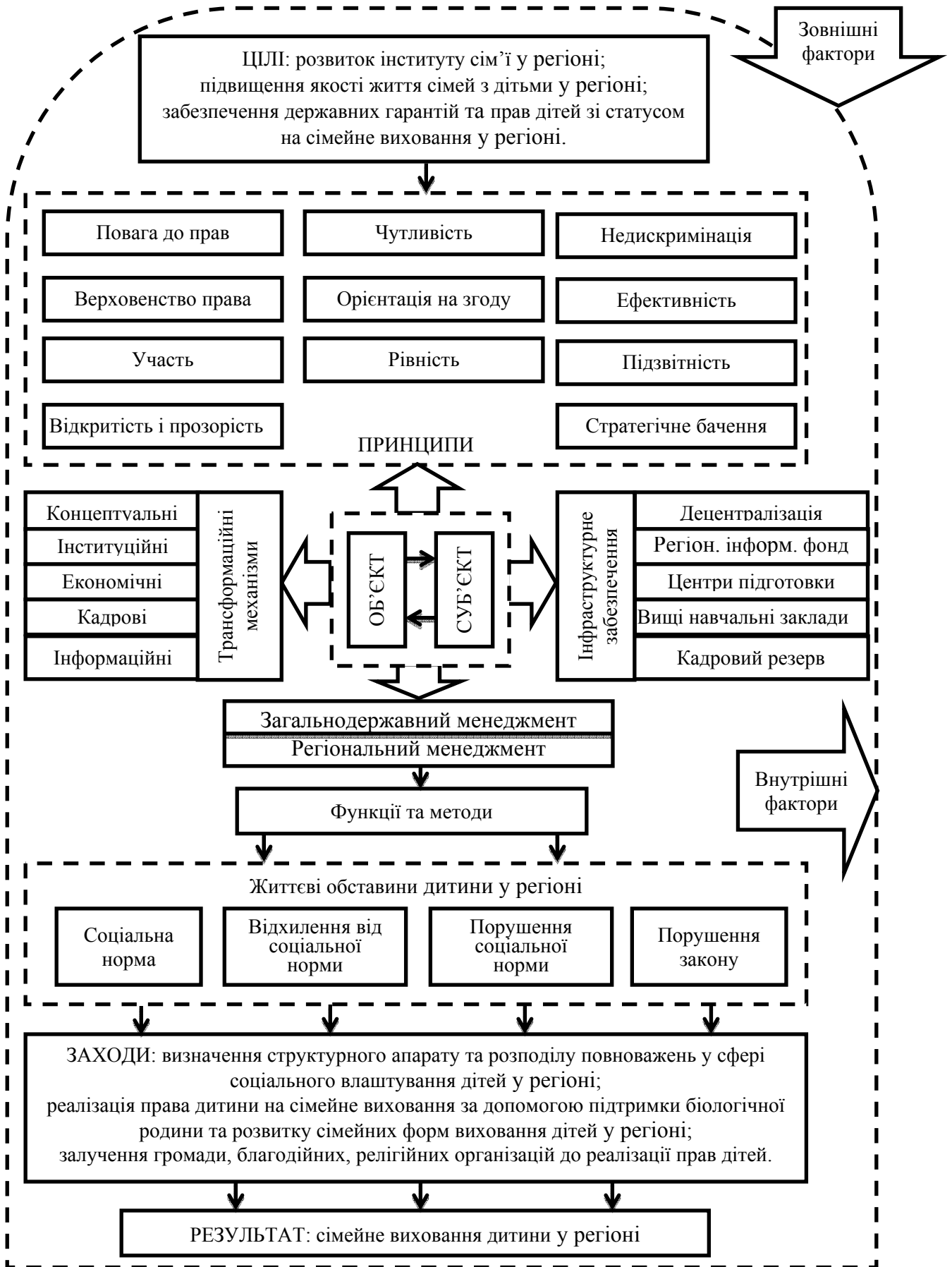

Рис. 2. Модель організаційно-економічного механізму управлінської діяльності ССВД у регіоні

Запропоновано ряд змін до чинного законодавства, які покращать соціальний захист дитини, а саме: до переліку документів на усиновлення подавати нотаріально завірені згоди на усиновлення дитини бабусь та дідусів майбутніх усиновлених дітей; нараховувати соціальні виплати при влаштуванні дитини під опіку (підклування) із дня влаштування, а не з місяця; передбачити механізм накопичення на рахунку дитини певної суми коштів – мінімального накопичувального варіанта соціального забезпечення (наприклад, депозит); нараховувати грошові виплати прийомним батькам та батькам-вихователям, як пряму залежність прожиткового мінімуму на працездатну особу від чисельності дітей, які виховуються в родині; включити професії прийомних батьків та батьків-вихователів у Класифікатор професій та зараховувати їм педагогічний стаж, а не загальний трудовий.

Розроблено програмно-цільовий механізм соціального проекту «Родина та дім для дитини», в рамках якого запропоновано за рахунок лінкіджу державних установ, бізнесу, благодійних і релігійних організацій вирішення проблеми отримання житла та наставників для дітей зі статусом у регіоні. Рекомендовано в типову угоду про створення ДБСТ внести пункт про передачу житла та майна у власність в рівних частках кожному члену ДБСТ, якщо протягом його функціонування щороку звіт про стан виховання, утримання і розвитку дітей буде позитивним. При цьому ДБСТ недоукомплектовувати іншими дітьми, а переводити статус ДБСТ у ПС до моменту, коли наймолодшій дитині виповниться 18 років. Тільки тоді угода про поділ будинку набуватиме чинності.

У Тернопільській області функціонують 10 ДБСТ, в яких виховується 70 дітей. Якби запропонований соціальний проект діяв сьогодні, то 70 дітей отримали б уже родину (наставників), а у майбутньому – житло.

В роботі доведено доцільність поширення співпраці із регіональним центром зайнятості та позиціоновано концептуальні форми продуктивної зайнятості, які спрямовані на зниження соціальної напруги в регіоні.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення і сформовано нові підходи до вирішення наукового завдання, що полягає у розробці теоретико-методичних положень, методичних і практичних рекомендацій з удосконалення організаційно-економічного механізму управлінської діяльності ССВД у регіоні. Результати дослідження дають можливість зробити узагальнюючі висновки, що мають теоретичне та практичне значення:

1. Приєднання України до міжнародних актів про права дитини позиціонує новий підхід до вибору напрямів державного управління на основі імплементації зарубіжного досвіду, визначає векторні особливості на регіональному рівні, лежить у площині інституціоналізації розвитку регіону та зумовлює необхідність переосмислення підходів щодо впорядкування інституційного, організаційного, функціонального забезпечення управлінської діяльності шляхом активізації важелів цільового програмування, координації

роботи органу опіки та піклування, фінансової підтримки біологічної родини та розвитку сімейних форм виховання дітей за рахунок створення Регіонального фонду сиріт.

2. Організаційно-економічний механізм управлінської діяльності ССВД в регіоні – це відкрита та рушійна система розвитку двох взаємопов'язаних, взаємодоповнюючих та взаємодіючих складових (суб'єкта та об'єкта), свідома діяльність яких за допомогою функцій, принципів та методів управління направлена на цілеспрямований вплив та регулювання (впорядкування) ССВД у регіоні з метою реалізації права кожної дитини на сімейне виховання, на яку діють зовнішні та внутрішні (політичні, економічні та соціальні) фактори. Узагальнення досліджень теоретичних положень та практики діяльності органів державної влади щодо управлінської діяльності в регіоні у ССВД дозволило позиціонувати організаційно-економічний механізм управлінської діяльності ССВД в регіоні як окремий науковий напрямок.

3. Запропоновані нові форми державного влаштування дітей (сімейні (усиновлення), родинні (опіка, піклування), міні-інтернат (ПС, ДБСТ) та заклади для ДС і ДПБП) та нові терміни («міні-усиновлення», «міні-інтернат», «дитина потребує державного утримання», «усиновлена дитина») в результаті критеріального аналізу, врахування специфічності форм влаштування дітей та методів їх реалізації, узагальнення міжнародного досвіду, національних та історичних традицій народів України обґрунтовані та доцільні для модернізації ССВД. Такий підхід може стати методологічною базою як для подальших наукових розвідок, так і аналітично-правової роботи з метою створення законодавчої бази у соціальній сфері.

4. Удосконалення інституційного забезпечення соціальної сфери слід здійснювати за рахунок пріоритетності судової гілки влади як суб'єкта управлінської діяльності, створення виконавчих агенцій, громадських формувань, сектору методичної допомоги та мережі дітей, які підлягають усиновленню, для активізації розвитку ССВД з метою нівелювання інституційних бар'єрів (існуючий дисбаланс та дублювання повноважень між органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, високий рівень корумпованості та бюрократії). Для посилення інституційної спроможності суб'єктів управлінської діяльності, заповнення інституційного вакууму в інституціональному середовищі розвитку регіональної соціальної сфери необхідний стратегічний цілеорієнтований підхід залучення до співпраці державних та недержавних інституцій. Програмно-цільовий механізм соціального проекту «Родина та дім для дитини» за рахунок лінкіджу державних установ, бізнесу, благодійних та релігійних організацій дозволить імплементувати концептуальний підхід до створення ДБСТ.

5. Об'єктивними чинниками, які впливають на якість взаємодії суб'єктів управлінської діяльності в ССВД, є: законодавча база, кваліфікаційний рівень управлінців та регіональна політика. Враховуючи складність проблеми сирітства, важливість глибокої оцінки адекватності механізмів прийняття управлінських рішень у ССВД, завдяки застосуванню низки методологічних

підходів із відповідними методами аналізу діагностики організаційно-методичного механізму управлінської діяльності ССВД у регіоні виявлені чинники активізації успішного розвитку даної сфери потребують акцентування уваги на поширенні децентралізації у регіоні за рахунок мінімізації багатосуб'єктності прийняття управлінських рішень та на підвищенні ролі органів місцевого самоврядування за рахунок забезпечення предметності управлінського впливу та нівелювання зловживань у ССВД.

6. Шляхом розробки індикаторів (показників) соціальної ефективності управлінської діяльності сфери соціального влаштування дитини в регіоні запропонований комплексний підхід до збалансованого оцінювання управлінської діяльності в ССВД, де основними критеріями є влаштування дитини до сімейних форм виховання та інтернатних закладів усіх форм власності. Даний підхід декларує інформаційно-аналітичне забезпечення управлінської діяльності та дає можливість органам регіонального управління планувати та коригувати влаштування дітей у регіоні.

7. Основним фактором управлінського впливу та головною умовою результативності ССВД у регіоні, який визначений на основі емпіричної оцінки її розвитку, є чітко відпрацьована нормативно-правова база. Оцінка динаміки та сучасного стану даної сфери на основі комплексного моніторингу управлінської діяльності в регіоні виявила її взаємозалежності та дала можливість виділити три групи кластерів регіону, визначивши «лідерів» та «аутсайдерів» ССВД. Необхідним є внесення ряду змін до чинного законодавства для покращення ефективності управлінської діяльності в питаннях усиновлення, опіки (піклування), інтернатних закладів, створення ПС і ДБСТ та нарахування прожиткового мінімуму на дитину, започаткування спеціалізації суддів та першочерговості розгляду судових справ у питаннях захисту прав дитини ССВД.

8. Недоліками регіональних програм розвитку сфери соціального влаштування ДС і ДПБП є труднощі бюджетного фінансування, нескоординована співпраця між виконавцями програми, відсутність дієвого моніторингу якісного та кількісного виконання, відсутність механізму відповідальності державних службовців за невиконання конкретних пунктів програми. Обласні програми необхідні для регіонального розвитку, оскільки дозволяють вирішувати нагальні проблеми території та є базисом для створення ефективного інструменту регіонального розвитку. Цільова програма «Родина та дім для дитини» одночасно забезпечує результативність використання бюджетних коштів, диференціацію джерел фінансування та вирішення проблеми соціального влаштування дітей у регіоні.

9. В основу сформованої на базі міжнародного досвіду, інноваційних підходів, концептуальних змін ССВД регіональної моделі організаційно-економічного механізму управлінської діяльності покладено пріоритетність форм управлінського впливу через переорієнтацію сфери на збереження інституту сім'ї, концептуальні форми продуктивної зайнятості населення в регіоні, трансформаційні механізми та інфраструктурне забезпечення

організаційно-економічного механізму управлінської діяльності даної сфери на основі загальнодержавного та регіонального менеджментів. Така модель поведінки є прийнятною для державних службовців усіх рівнів. Сама концепція доповнюється та трансформується через відповідні цілі, методи, інструменти, ресурси залежно від цілей і завдань, зовнішніх і внутрішніх факторів, які впливають на розвиток ССВД регіону.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Миколюк С. М. Удосконалення інституційно-правового механізму соціального трансфертування на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування / С. М. Миколюк // Економічний аналіз. – 2013. – Т.14, №3. –С. 142–147 (0,63 д.а).

2. Миколюк С.М. Теоретичні та практичні аспекти соціального захисту / В. Я. Брич, С. М. Миколюк // Економічний аналіз. – 2014. – Т. 16, №1. – С. 34–38 (0,50 д.а. / 0,25 д.а.; особистий внесок: проаналізовано практичні аспекти соціального захисту).

3. Миколюк С. М. Ефективність механізму управлінської діяльності у сфері соціального влаштування дітей у регіоні / С. М. Миколюк // Економіка розвитку. – 2014. – №4 (72). –С. 5–10 (0,61 д.а.).

4. Миколюк С. М. Формування соціальної регіональної політики / В. Я. Брич, С. М. Миколюк // Вісник Прикарпатського університету. Серія : Економіка. – 2014. – Вип. 10. – С. 27–30 (0,60 д.а. / 0,30 д.а.; особистий внесок: обґрунтовано пріоритетні напрями реформування соціальної сфери, визначено перспективи її розвитку).

5. Миколюк С.М. Аналіз ринку праці у сфері влаштування дітей / С. М. Миколюк // Вісник Запорізького національного університету. – 2014. – № 3 (23). – С. 103–112 (0,68 д.а.).

6. Миколюк С. М. Захист житлових прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування / С. М. Миколюк // Вісник Львівського інституту економіки і туризму. Економічні науки.– 2015. – №10.– С. 273–277 (0,57 д.а.).

7. Mykoliuk S. Analysis of the forms of placement of the orphans and deprived of parental care children and its effectiveness in Ukraine / Svitlana Mykoljuk // Baltic Journal of Economic Studies (Latvia) / Svitlana Mykoljuk. – 2015. – № 2. – P. 101–106 (0,61 д.а.).

Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Миколюк С. М. Удосконалення організаційно-економічного механізму регулювання управлінської діяльності в сфері соціального влаштування дітей в регіоні / С. М. Миколюк // Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід : зб. матеріалів VII Міжнар. наук. конф., 3–4 квіт. 2014 р. / ТНЕУ. Ч. 2. – Тернопіль : СПД-ФО Шпак В.Б., 2014. – С. 28–30 (0,10 д.а.).

9. Миколюк С. М. Соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: регіональний аспект / С. М. Миколюк // Соціально-економічна інтеграція України у глобальну інноваційну економіку: досвід підприємств і регіонів : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., 26–27 верес. 2014 р. / Черкаський державний технологічний університет.– Черкаси : ЧДТУ, 2014. – С. 67–69 (0,07 д.а.).

10. Миколюк С. М. Шляхи підвищення ефективності державно-управлінських рішень / С. М. Миколюк // Сучасні інструменти реалізації практичного менеджменту, маркетингу та логістики: особливості застосування в глобальному конкурентному середовищі : зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф., 18–20 груд. 2014 р. / Житомирський державний технологічний університет. – Житомир : ЖДТУ, 2014. – С. 198–201 (0,11 д.а.).

11. Миколюк С. М. Державне управління у сфері влаштування дітей / С. М. Миколюк // Перспективи сталого розвитку економіки: національний та регіональний аспекти : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., 3–4 квіт. 2015 р. / Наукова економічна організація «Перспектива». Ч. 2. – Дніпропетровськ : НО «Перспектива», 2015. – С. 15–18 (0,11 д.а.).

12. Миколюк С.М. Аналіз нормативно-правового та інституційного забезпечення розвитку соціального влаштування дітей в регіоні / С. М. Миколюк // Розвиток національної економіки: теорія і практика : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., 3–4 квіт. 2015 р., м. Івано-Франківськ. – Тернопіль : Крок, 2015. – С. 352 (0,13 д.а.).

13. Миколюк С. М. Удосконалення організаційно-економічного механізму управлінської діяльності в питаннях сирітства / С. М. Миколюк // Теорія і практика сучасної економіки : зб. матеріалів XVI Міжнар. наук.-практ. конф., 19 листоп. 2015 р. / Черкаський державний технологічний університет.– Черкаси : ЧДТУ, 2015. – С. 100–102 (0,12 д.а.).

14. Миколюк С. М. Регіональна модель організаційно-економічного механізму управлінської діяльності у сфері соціального влаштування дітей / С. М. Миколюк // Формування фахової компетентності людського капіталу як основи зростання добробуту і конкурентоспроможного розвитку суб'єктів національного господарства : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., 20 листоп. 2015 р. / Хмельницький економічний університет. – Хмельницький.– Тернопіль : Крок, 2015. – С. 47–50 (0,11 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Миколюк С. М. Організаційно-економічний механізм управлінської діяльності в сфері соціального влаштування дітей в регіоні. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – Тернопільський національний економічний університет Міністерства освіти і науки України, Тернопіль, 2016.

У дисертації узагальнено теоретично-методичні засади регулювання управлінської діяльності в регіоні. Досліджено та удосконалено складові організаційно-економічного механізму її регулювання. Визначено і доповнено передумови впровадження загальнодержавного та регіонального менеджментів.

Розкрито сутність і функції соціального влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Запропоновано новий підхід до форм влаштування дитини. Розроблено метод оцінки ефективності управлінської діяльності у сфері соціального влаштування дітей в регіоні. Проаналізовано та визначено проблеми регулювання управлінської діяльності в регіоні з урахуванням закордонного досвіду регіонального управління.

Обґрунтовано концепцію структурної трансформації організаційно-економічного механізму управління регіоном. Запропоновано модель організаційно-економічного механізму регулювання управлінської діяльності в регіоні. Розроблено пропозиції щодо удосконалення інфраструктурного забезпечення регулювання управлінської діяльності в регіоні.

Ключові слова: організаційно-економічний механізм, управлінська діяльність, сфера соціального влаштування дітей в регіоні, усиновлення, опіка, прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу, заклади для дітей.

АННОТАЦІЯ

Миколюк С. М. Организационно-экономический механизм управленческой деятельности в сфере социального устройства детей в регионе. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.05 – развитие продуктивных сил и региональная экономика. – Тернопольский национальный экономический университет Министерства образования и науки Украины, Тернополь, 2016.

В диссертации обобщены теоретические и методические основы регулирования управленческой деятельности в регионе, исследованы и усовершенствованы составляющие организационно-экономического механизма регулирования управленческой деятельности в регионе, определены и дополнены предпосылки внедрения общегосударственного и регионального менеджментов.

Систематизированы теоретические подходы к определению сущности организационно-экономического механизма управленческой деятельности сферы социального устройства детей. На базе критериального анализа сферы социального устройства детей показано специфичность форм устройства детей и методов их реализации. Учитывая результаты анализа, национальные и исторические традиции народов Украины, обобщая международный опыт, предложено собственное видение сферы социального устройства детей и введение новых терминов: «мини-усыновление», «мини-интернат», «ребенок нуждается в государственном содержании», «усыновленный ребенок». Осуществлено обоснование целесообразности новых терминов и новых форм государственного устройства детей: семейные (усыновление), родственные

(опека, попечительство), мини-интернат (приемные семьи и детские дома семейного типа) и учреждения для сирот. Такой подход станет методологической базой как для дальнейших научных исследований, так и аналитически-правовой работы для создания законодательной базы в социальной сфере.

Определена и рассмотрена структура управленческой деятельности в системе социального устройства детей-сирот и детей, лишенных родительской опеки. Проанализирована институциональная база организационно-экономического механизма управленческой деятельности в вопросах социального устройства детей. Диагностировано организационно-методическое обеспечение механизма управленческой деятельности сферы социального устройства детей в регионе.

Исследованы региональные программы развития сферы социального устройства детей-сирот и детей, лишенных родительской опеки. Предложен подход к оценке эффективности управленческой деятельности в сфере социального устройства детей в регионе, который позволяет улучшить контрольную функцию органам регионального управления с целью дальнейшего планирования и корректирования показателей эффективности управленческой деятельности регионов в сфере социального устройства детей. Определены проблемы регулирования управленческой деятельности в регионе, исследован зарубежный опыт регионального управления. Для активизации развития данной сферы с целью нивелирования институциональных барьеров (существующий дисбаланс и дублирование полномочий между органами исполнительной власти и местным самоуправлением, высокий уровень коррупции и бюрократии) усовершенствовано институциональное обеспечение социальной сферы за счет приоритетности судебной ветви власти как субъекта управленческой деятельности, создание исполнительных агентств, общественных формирований, сектора методической помощи и сети детей, подлежащих усыновлению. Для усиления институциональной способности субъектов управленческой деятельности, заполнения институционального вакуума в институциональной среде развития региональной социальной сферы позиционирован стратегический целеориентированный подход к сотрудничеству государственных учреждений, церковных конфессий, благотворительных организаций и бизнеса. В рамках имплементации авторского концептуального подхода предложен программно-целевой механизм социального проекта «Семья и дом для ребенка».

Проведено комплексный мониторинг управленческой деятельности сферы социального устройства детей в регионе, который позволил оценить динамику и современное состояние развития данной сферы, выявить ее взаимозависимости и провести кластерный анализ региона, определив «лидеров» и «аутсайдеров» данной сферы. Эмпирическая оценка развития сферы определила основные факторы управленческого воздействия в регионе. Установлено, что главным условием результативности данной сферы является

нормативно-правовая база. Позиционировано ряд изменений в действующее законодательство данной сферы.

Предложены пути совершенствования организационно-экономического механизма управленческой деятельности в вопросах социального устройства детей. Обоснована концепция структурной трансформации организационно-экономического механизма управления регионом, предложена модель организационно-экономического механизма регулирования управленческой деятельности в регионе. Усовершенствовано инфраструктурное обеспечение регулирования управленческой деятельности в регионе.

Ключевые слова: организационно-экономический механизм, управленческая деятельность, сфера социального устройства детей в регионе, усыновление, опека, приемная семья, детский дом семейного типа, заведение для детей.

ANNOTATION

Mykoliuk S. M. Organization and Economic Mechanism of Management Activity in Social of Children in the Region. – The manuscript.

Thesis for adaption a candidate degree in economic sciences specialty 08.00.05 – Development of Productive Forces and Regional Economy. – Ternopil National Economic University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Ternopil, 2016.

Theoretical and methodological principles of management activity regulation in the region are generalized. The components of the organization and economic mechanism of administrative activity regulation are researched and improved. Pre-conditions of the state and regional management implementation are defined and supplemented.

Essence and functions of social adaptation of orphans and children without parental care are analyzed. A new approach to the forms of children adaptation is offered. A new method to the evaluating of the management activity effectiveness in social adaptation of children in the region is developed. The problems of regulation of management activity are defined and analysed in the region taking into consideration foreign experience of regional administration.

The concept of structural transformation of organization and economic mechanism of regional management is grounded. The model of organization and economic mechanism of management activity regulation in the region is offered. The recommendations as to the improvement of infrastructure support of management activity regulation in the region are developed.

Key words: organization and economic mechanism, management activity, social adaption of children in the region, adoption, guardianship, foster families, family-type orphanages, boarding schools.